

Golden Hill - Francis Spufford

Tant en literatura com en història, el que primer em va interessar van ser els meus contemporanis: buscava a les novel·les personatges del meu present, i trobava que el que havia succeït abans de Franco resultava irrellevant. De mica en mica, però, vaig anar entenent que el Generalísimo era, també, una conseqüència. Llavors el segle XIX se'm revelava com l'origen de tot. Però els anys s'han anat escolant i he acabat entenent que sense la Revolució Francesa no existiria la Revolució Russa, i que sense Il·lustració no hi hauria jacobins ni girondins, igual que sense el capità Gulliver, Robinson Crusoe o Tristram Shandy no tindríem les novel·les que avui ens segresten la voluntat. Si disposés de prou temps buscaria en l'edat mitjana la font d'aquest present que se'ns escapa. O abans, a Atenes o a Sumer. Des d'aquest punt de vista, el segle XIX resulta decadent, previsible, circular, i nosaltres no som més que la subrutina d'un programa cansat.

Aturem-nos a mitjan segle XVIII. Què succeïa llavors a Nova York, l'actual capital del món? Doncs era un port per accedir a la resta del continent, una vila convulsa de 7000 habitants que depenia de Londres, una metròpoli on llavors se n'hi apilonaven 700.000. Aquella Manhattan on era possible trobar granges i ramats, on abundaven els esclaus i on al carrer es parlava el neerlandès amb naturalitat, era tan petita que rics i pobres compartien el mateix barri (llavors que el Bowery encara es deia Bouwerij). La independència no arribaria fins a final de segle. Malauradament, no disposem de novel·les que retratin aquells anys. Igual com succeeix amb els homes cèlebres dels quals ignorem l'any que van néixer perquè a ningú se li va acudir que en el futur farien contribucions importants, a ningú se li va ocórrer retratar aquella ciutat que avui considerem el centre de la cultura i el poder contemporanis, i que llavors ni tan sols disposava d'una moneda de curs legal. De fet, era una vila més propícia a emprenedors i delinqüents -no sempre era fàcil diferenciar les dues categories- que no pas al conreu de les arts. Els primers escriptors americans -Hawthorne, Melville, Poe- van néixer al segle XIX. Fins i tot Washington Irving va veure la llum després de la guerra de la independència.

Un anglès a Manhattan

Entenem que no és casual que Francis Spufford sigui fill d'historiadora i d'historiador, ni que estudiés Literatura Anglesa. En tot cas hem d'agrair-li que hagi escrit al segle XXI, amb un estil en part manllevat al XIX (s'hi nota la petja de Dickens, mestre de descripcions i d'aventures), una novel·la situada a la Nova York de 1746. *Golden Hill* comença amb l'arribada del jove Smith a la ciutat. No sabem qui és ni què vol, només que prové de Londres i que sembla ric, sospitosament ric. L'acompanyem en les seves anades i vingudes per la ciutat, hi som presents quan entra en contacte amb l'alta

societat, amb els poderosos que tenen les mansions al carrer Golden Hill. Som conscients que oculta alguna cosa però, com la resta de ciutadans, no sabem què és. Tan sols notem com es va forjant una trama on conflueixen amistat, amor i economia, no necessàriament en aquest ordre. Assistim a peripècies, persecucions pels teulats, sopars que destil·len retòrica, escenes galants, fins i tot a un duel d'espases. L'estil és segur, el lector no se sent atrapat ni menyspreat, sinó guiat en un laberint ben ordit i ben desenvolupat. Agraïm els capítols dedicats als assajos i a la representació teatral, el jocs de miralls, la ficció dins la ficció. De tant en tant, l'autor hi deixa caure una sorpresa (els vells temes, el sexe i la mort), com si tingués por que ens avorríssim, però de fet no caldria, ja que ens mantenim pendents de la trama, i també de l'estil. Per exemple: "En planificar la seva arribada no havia tingut prou en compte com n'és de més fàcil crear una il·lusió que mantenir-la, sobretot davant d'una curiositat obstinada que, si cal, prescindeix dels amortidors de la cortesia".

Ens hostatgem amb Smith a la presó, assistim a un judici, ens diverteixen els malentesos versallescos, els dobles sentits, les al·lusions, les suspicàcies, els malentesos, els trucs i les trampes en què cau l'anglès incaut en aquell doll d'enginy americà. Com ell, ens deixem fascinar per l'obscuritat del personatge femení que l'atreu com una Gòrgona. Totes aquelles conspiracions ocultes sota les formes de la bona educació ens recorden la facilitat amb què va ser enredat el protagonista de *L'edat de la innocència*, víctima d'una conspiració semblant, i també abaltit pels sentiments encesos. Però Edith Wharton va escriure –i situar– la seva novel·la més d'un segle després, quan la política havia deixat de ser una activitat digna, quan la intel·ligència i l'ambició es dirigien cap a altres objectius: "Tothom coneixia el trist destí dels pocs cavallers de Nova York que havien arriscat la bona reputació que tenien en la política municipal o estatal. Havia quedat enrere el temps en què aquesta mena de coses era possible; el país era en mans dels cacics i dels emigrants, i la gent respectable s'havia de refugiar en l'esport o en el conreu de la cultura." I tanmateix, les semblances superen les diferències. Si al protagonista de *L'edat de la innocència* el seu casament li recorda una representació d'òpera, nosaltres veiem en el judici a què és sotmès Smith com un eco de la representació teatral que protagonitza unes pàgines abans. Com la comtessa Olenska, també ell és massa europeu per entendre el funcionament de Nova York.

Un regal inesperat

Al contrari que tantes ficcions *d'època* protagonitzades per personatges elegants, a *Golden Hill* coneixem alguns detalls desagradables sobre com es forgen i es gestionen les grans fortunes que permeten –en particular a les filles dels magnats– consagrar-se a l'oci i a la construcció d'una sensibilitat. Si ens agrada la novel·la és, per exemple, per l'habilitat a l'hora de plasmar la complexitat dels vincles de família i poder a partir de la

distribució d'una taula en el banquet ofert al convidat. Francis Spufford, però, no es conforma amb les giragonses de la trama i ens ofereix un regal inesperat (si bé preparat amb cura al llarg del llibre), que és la revelació del narrador, consciencios i tanmateix limitat, i que es manté ocult fins al final de la novel·la.

(Futurs lectors de *Golden Hill*, salteu-vos aquest breu paràgraf entre parèntesis, que inclou una pista sobre el rerefons del llibre. Ens pensàvem que llegíem *L'edat de la innocència*, o sigui la història d'un home que descobreix massa tard la combinació d'interessos que li han fet malbé la vida, però a les últimes pàgines ressona el final de *La marca humana*, de Philip Roth, que també tracta el fariseisme, però més encara el tema de l'ocultació de les arrels.)

Golden Hill va obtenir el Premi Costa, que valora qualitat i llegibilitat, dues característiques que la novel·la posseeix amb escreix. Si bé Francis Spufford (Cambridge, 1964) havia publicat obres de no ficció, que poden haver contribuït a dotar-lo de seguretat a l'hora d'escriure, aquesta és la seva primera novel·la. Al capdavall, Clio era també una musa, ja que per escriure història cal estar inspirat, si més no en el sentit que no es tracta d'una activitat mecànica.

Per què triem un llibre d'un autor que no coneixem? Una resposta pot ser que fem confiança a l'editorial, ja que Edicions de 1984 és de les més solvents a l'hora de triar ficcions per traduir. Una altra resposta: fem confiança al traductor, en aquest cas Emili Olcina. Ni un ni l'altra no ens han decebut